

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko iberoamerických studií
FF UK

Posudek diplomové práce

Jan Kořa Rolník, *Mexický estetik, José Vasconcelos*, 110 str. rkp.

Diplomant se ve své práci zabývá méně známou částí rozsáhlého díla mexického politika, esteta, filosofa, muže mnoha zájmů a často protikladných názorů José Maríi Albina Vasconcelose Calderóna. Vasconcelos podstatně ovlivnil myšlení Mexika a celé Latinské Ameriky nejen svými četnými spisy, ale také působením ve funkci rektora Mexické národní autonomní university, v době Vasconcelosova úřadování latinskoamerické vysoké školy s patrně největší prestiží a autoritou v celém hispánském světě. Vasconcelos bývá v mexické literatuře označován za autora prvního uceleného filosofického systému v Mexiku, jehož význam nekončí často zmiňovaným autorstvím konceptu “kosmické rasy”, jímž Vasconcelos vyvolal rozsáhlou diskusi o přínosu Latinské Ameriky pro lidskou civilizaci na celém americkém kontinentě.

Rolník rozdělil práci do dvou přibližně stejně rozsáhlých částí. V první se věnuje politickému a společenskému kontextu Vasconcelosových aktivit, politických i intelektuálních, v druhé pak popisuje filosofické základy Vasconcelosova díla v oblasti estetiky, jež sleduje poslední část diplomové práce. Čtenáři neseznámenému se spletitými kořeny mexického myšlení dvacátého století může připadat Rolníkuv historický úvod časově příliš extenzivní, diplomant začíná s líčením mexické historie od prvních desetiletí devatenáctého století a klade velký důraz na dva momenty, mexicko-americkou válku a druhé mexické císařství, autor si tu však počíná velice promyšleně. Obě období jsou stále reflektována mexickou společností a měla velký vliv na myšlení a konání politických i intelektuálních elit v Mexiku. V kontrastu se Spojenými státy na straně jedné a Evropou na straně druhé México hledalo a hledá svoji identitu: politickou, ekonomickou a duchovní a zejména vztah ke Spojeným státům pak podstatnou měrou ovlivňoval myšlení mexické společnosti. Logiku má také důraz kladený na porfiriát. Poslední čtvrtina devatenáctého století byla na jedné straně obdobím výrazného ekonomického progresu spojovaného s tzv. “vědci” ve vládnoucí garnituře, odborníky zdůrazňujícími rozumovou stránku lidské činnosti a technicistní řešení společenských problémů. Výsledkem porfiriátu pak nebyla jen mexická revoluce, ale také negativní reakce části intelektuálních elit na ideologii a politiku “científicos”.

Předním představitelem těchto kritiků byl právě Vasconcelos se svým důrazem na estetiku, již považoval za základ duchovních věd. Estetika mu byla nejen důležitým nástrojem poznání skutečnosti, ale i prostředkem k její přeměně. Vasconcelosova pedagogická a politická činnost, již Rolník zmiňuje v krátkém přehledu potom byla pokusem o praktické uskutečnění myšlenek rektora UNAMu a ministra veřejného vzdělání revoluční vlády. Ve velmi hutném textu hrozí autorovi jediné nebezpečí, přílišné generalizace hrozící v některých momentech deformovat historickou realitu.

Rolník zaslouží za svoji práci cenění hned z několika důvodů. Jeden je čistě technického rázu. Existuje málo diplomových prací, jejichž autor je odkázán téměř zcela na cizojazyčnou literaturu. K textům publikovaným v češtině mohl sáhnout jen v případě obecně zaměřených pasáží své diplomové práce. O Vasconcelosovi žádná česky psaná monografie ani specializovaná studie neexistuje, stejně nebylo přeloženo nic z jeho obsáhlého díla. Rolník tak pracoval především se španělsky, v menší míře anglicky psanou sekundární literaturu, hlavním pramenem mu pak bylo mexické kritické vydání Vasconcelosových sebraných spisů z let 1957-1961, standardní to pramen pro studium Vasconcelosova díla. Další důvodem je fakt, že Rolníkova diplomová práce umožňuje u nás těm zájemcům o myšlení hispánského světa, kteří španělštinu nevládají, zasvěcený pohled na část díla významného autora, byť je to autor kontroverzní, budící stále diskuse jak pro své politické působení tak pro svoje neortodoxní názory. Rolníkuv text přitom není povrchní informací, ale fundovanou deskripcí části intelektuálních aktivit představitele latinskamerických společenských věd v širším kontextu vývoje mexické společnosti první poloviny dvacátého století.

Ze všech těchto důvodů navrhuji hodnotit Rolníkovu práci jako velmi dobrou až výbornou.

V Praze, 12. září 2010.

Prof. Dr. Josef Opatrný

